

вигляді, в якому вони, зокрема, закріплені у Європейській Конвенції про захист прав людини та основних свобод;

- в основі поліцейської діяльності мають бути покладені принципи та норми, викладені у законах про поліцію, що базуються на принципах кримінального, цивільного та публічного права, а також правах і свободах людини, що містяться у рішеннях і постановках Європейського суду з прав людини, та у принципах, прийнятих Комітетом з попередження тортур та нелюдського чи принижуючого гідність поводження і покарання.

Завдяки цьому, міліція України, має стати державним органом, головною метою якого є забезпечення підтримки закону та порядку у громадянському суспільстві та якому держава дозволяє для досягнення цієї мети використовувати силу та надає спеціальні повноваження.

Список використаних джерел

1. Бабкіна О. В. Теорія держави і права у схемах і визначеннях: навч. посіб. / О. В. Бабкіна, К. Г. Волинка. – К.: МАУП, 2013. – 144 с.
2. Загальна теорія держави і права: підруч. / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Х.: Право, 2006. – 432 с.
3. Європейський кодекс поліцейської етики, - Комітет міністрів Ради Європи, вересень 2001 р.

Швачка В.Ю. - декан юридичного факультету Київського університету ринкових відносин, к.ю.н., доцент

ОСНОВНІ СПОСОБИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

В наш час соціально-політичних і економічних змін все більшого значення набувають питання децентралізації влади, які в свою чергу, потребують ґрунтовного теоретико-правового дослідження з огляду на сучасні праводержавотворчі процеси в Україні.

Децентралізація влади завжди має тенденцію до створення багатьох центрів влади, незалежних один від одного і лише умовно контрольованих владою. Ступінь децентралізації держави визначається обсягом та змістом повноважень центральної та місцевих влад, яка має місце в будь-якій державі, і жодним чином не залежить від форми її державного устрою.

Децентралізація влади спостерігається як у федеративних, так і в унітарних державах, оскільки за своїм змістом вона є лише способом організації управління державою, при якому частина питань має вирішуватись на загальнодержавному рівні, а частину питань зручніше вирішувати на місцевому рівні. А.Гамільтон, Д.Медіслн і Дж.Джей вважають, що децентралізація повноважень продиктована самою сутністю здійснення державної влади [1;8].

Дуже часто поняття «децентралізація» трактується в досить широкому розумінні, що призводить до підміни понять та хибного розуміння існуючих процесів. З метою вибору ефективного механізму делегування повноважень центральних органів влади територіальним громадам виникає необхідність розмежування та дослідження часто вживаних понять, а саме, децентралізація, федералізм та автономізація.

Дослідження даних понять потребує вивчення політико-правової думки видатних науковців минулого та сучасності.

Зокрема, прихильником децентралізації влади був М.І. Палієнко. На думку якого, централізація влади не є ефективною, особливо це стосується великої держави. Він вбачав негатив у тому, що завдяки централізації влади посилюється бюрократизація державного апарату, у владному центрі майже відсутня повна інформація стосовно процесів, що відбуваються на місцях [5;5].

Як зазначав М.І Палієнко, саме автономії і федерації є основними формами державного устрою, за допомогою яких можна було б вирішити багатонаціональні питання як у самодержавній Росії так і в Радянському союзі.

Він виділяв три способи децентралізації державної влади та форми територіального устрою:

- адміністративну автономію, тобто запровадження широкого і вільного місцевого самоврядування у господарчих і культурних справах без права здійснення законодавчої діяльності;
- політичну автономію, тобто надання автономії окремим областям з правом здійснення законодавчої діяльності у чітко визначених центром межах;
- федеративну союзну державу.

Будучи прихильником унітарної форми державного устрою, М.І. Палієнко, зазначав, що при автономії областей все одно залишається єдність держави. Автономія, на його думку, обумовлена необхідністю децентралізації влади для задоволення потреб у національному самовизначенні народів, котрі населяють певну область держави і потребують своєрідного життєвого устрою [4;159].

Аналогічні погляди на проблематику децентралізації влади є характерними і для А.С. Яценко, який зазначав, що автономізація або децентралізація є виразом політичної диференціації суспільства, необхідним розчленуванням надто обширної політичної влади, один із засобів підтримки життєвості сильно розрісшихся утворень [7;359].

Федералізм же, на його думку, є вираження політичної інтеграції людських суспільств, одним із політичних способів досягнення істинно органічної єдності. Для федералізму важливо знати не те, яку компетенцію має окремий штат, а те, який обсяг влади належить федеративному органу, в якому представлені штати з їх особливостями.

Отже, ще А.С. Яценко писав, що слід чітко відрізнити федералізацію від децентралізації, федеровані штати від децентралізованих автономних областей унітарної держави. Ця відмінність полягає в характері влади: чи є вона первісною, власною чи автономною. При федералізмі незалежні частини домовляються й об'єднуються, беруть участь у створенні колективної влади федерального союзу як його органічні члени. При децентралізації у формі автономії спочатку існує самостійна попередньо створена суверенна влада, яка поступається частиною своїх прав та атрибутів окремим територіям. Автономізація є наступною стадією розвитку після створення централізованої системи влади і не вступає в суперечність з унітарною формою правління. [7;344].

Схожої думки були і П.Лабанда та Г.Еллінека, які вважали, що надання автономії обмежує центральну владу, а утворення федерації обмежує самостійність держав, які до неї входять [6;14].

На думку, М.І. Корнієнка, федералізація та автономізація – два різні за своєю державно-правовою природою принципи, а федерація, заснована на автономії її суб'єктів, - це нонсенс.

Аналізуючи практику державотворення, М.І. Корнієнко, наводить приклади, що підтверджують існування зазначених вище відмінностей між федералізацією та автономізацією держав. Так, Сполучені Штати Америки були створені шляхом об'єднання «знизу», за принципом субсидіарності, а тому найбільш повно відповідають класичному визначенню федеративної держави. Це можна сказати й про колишній Радянський Союз, якщо брати до уваги лише формальний бік механізму його створення. А от Італія та Іспанія хоча й пішли шляхом широкої автономізації всіх своїх областей, проте залишаються унітарними державами [2;11].

Враховуючи вище викладене, слід звернути увагу і на розмежування самих понять «федерація» та «федералізація», які досить часто ототожнюються. Проте, останнім часом в науковій літературі все більше ідей, щодо необхідності розмежування даних понять і пошуку співвідношень між ними. Федерація розглядається як реально існуюча форма політико-територіальної організації держави з федеративними ідеями, поглядами, теоріями, доктринами, в той час як під федералізмом розуміють перехідний стан держави, коли вона ще не може бути визнана федерацією, але вже має і все більше і більше набуває суттєвих федеративних ознак.

На думку А.А. Мелкумова, федерація – це форма держави, а федералізм - це лише комплекс ідей, теорій, доктрин відповідного державного устрою [3;19].

Проте, федералізм це не лише теорія та ідеологія, а і реальна політика і практика створення, побудови, функціонування і розвитку федеративної держави.

Таким чином, на сьогоднішній день не існує єдиного підходу, щодо розмежування понять децентралізація, автономізація та федералізація, що в свою чергу потребує більш детального

наукового дослідження.

В той же час, проведений аналіз дає підстави дійти висновку, що ефективними способами децентралізації влади в державотворчих процесах світу можуть бути автономізація та федералізація.

Список використаних джерел

1. Гамільтон А., Медісон Д., Джей Д. Федераліст: коментар до Конституції Сполучених Штатів, [пер.з англ. Н. Комаров]. – К., 2002
2. Корнієнко М.І. «Обласна (регіональна) автономія: федералізація чи децентралізація?» // Українське право. - № 1. – 1996. – с.16-23
3. Мелкумов А.А. Канадский федерализм: теория и практика. М., 1998.
4. Палиенко Н.И. Обласная автономия и федерация. - Харьков, 1917
5. Палиенко Н.И. Суверенитет. Историческое развитие идеи суверенитета и ее правовое значение. – Ярославль, 1903.
6. Усенко І.Б. Федерация і автономія в академічній юридичній думці // історико - правові проблеми автономізму та федералізму. Матеріали X-ї Міжнародної конференції. – Севастополь, 2004.
7. Яценко А.С. Теория федерализма. Опыты синтетической теории права и государства. – Юрьев, 1912.

Шилінгов В. С., завідувач кафедри теорії, історії держави та права Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ПРАВА

Своє соціальне існування право знаходить в правах і обов'язках учасників реальних правовідносин, в практичній реалізації цих прав та обов'язків. Реалізація норм права являє собою необхідну сторону життя, існування права. Без реалізації право втрачає свій соціальний зміст.

Норми права це лише міра можливої або необхідної поведінки учасників правовідносин. Ця можлива або необхідність модель поведінки стає дійсністю в результаті складного динамічного процесу, який в загальній формі прийнято називати реалізацією або здійсненням права. Від цього процесу залежить в якій мірі ідеальний (теоретичний) правопорядок буде втіленим в реальний правопорядок, тобто у фактичні правовідносини. На реалізацію норм права впливають різноманітні фактори, серед яких слід виділити: ступінь відповідності діючого законодавства потребам суспільного розвитку, ступінь гарантованості прав та свобод громадян та інші. Тому, необхідно сказати, що в процесі правового регулювання суспільних відносин реалізація норм права займає не менш важливе місце, ніж сама система діючого законодавства. Саме тому, виходячи з цього, про характер права тієї або іншої країни не можна робити висновок тільки по тому, що закріплено в нормах права. Будь яка оцінка має ґрунтуватися і на тому, як право реалізується в суспільних відносинах.

Фактичний зміст реалізації норм права складає матеріальна і духовна соціально-корисна діяльність, яка здійснюється у відповідності до приписів правових норм. Юридичний зміст реалізації норм права полягає в дотриманні заборон, виконанні юридичних обов'язків та використанні суб'єктивних прав, що виникають на підставі правових норм.

Юридичним результатом реалізації норм права є правомірна поведінка суб'єктів, правова урегульованість суспільних відносин, а фактичним результатом є численні соціально корисні результати, тобто корисне перетворення об'єктивної дійсності.

Послідовна реалізація правових норм – одна із умов ефективності правого регулювання, тому що здатність права бути регулятором суспільних відносин багато в чому залежить від того, наскільки повно воно реалізується, тобто втілюється в життя.